

Tekst voor inspreken commissie Provincie Utrecht

Introductie

Goedemorgen, mijn naam is Cobie de Vos en ik ben op dit moment directeur-bestuurder van Het Huis Utrecht, een productiehuis voor jong talent. Wij zijn een fysieke locatie (met studio's en theaterzalen) voor theater -en dansmakers. Wij geven hen ruimte om te werken, te onderzoeken en te spelen. Wij ondersteunen jonge kunstenaars in hun vragen, koppelen hen aan netwerken en geven hen kansen zich te ontwikkelen. Dit doen wij zowel op artistiek als op zakelijk gebied. Ondernemerschap is bij Het Huis onderdeel van de kunstpraktijk. Daarom hebben wij ook een Makersfonds waarin het Anne Faber Stipendium voor jong zakelijk leiders is ondergebracht en hebben we net samen met de Stichting Maarten Maartens en SBI (opleidingsinstituut voor ondernemersraden) in Doorn een leergang zakelijk leider ontwikkeld. We zijn een organisatie die meebeweegt met de vragen en de ontwikkelingen van kunstenaars en het kunstenveld. Voor zover even de introductie.

Regeling Provincie Utrecht

Met het corona steunpakket heeft de provincie de gehele keten ondersteund: van festivals, theaters tot makers en makersplekken. Een essentiële ondersteuning om zo het 'ecosysteem' van de kunstpraktijk in takt te houden.

In coronatijd hebben wij samen met de Machinerie en de Cooperatie voor de Provincie Utrecht het steunpakket voor jonge makers mogen vormgeven en uitvoeren. Een noodzakelijk pakket om jong talent in de Provincie het gevoel te geven dat zij gezien wordt en hun kunst belangrijk is. Jonge kunstenaars en het team om hen heen heeft het heel zwaar gehad en heeft het nog steeds heel zwaar. Ze hebben door de vele lockdowns hun praktijk niet kunnen uitvoeren, hun producties niet kunnen spelen en/of nieuwe producties kunnen maken. Makers hebben de sector verlaten of zijn letterlijk omgevallen door de onzekerheid van hun bestaan. Met het 1^e coronasteunpakket vanuit de provincie hebben we een deel van deze makers kunnen helpen op gebied van muziek, theater en beeld (film, animatie) Voor theater en dans kregen we veel aanvragen binnen van: jong, wat ouder, startend, mid-career, met opleiding en of autodidact. Wij coachen de makers tijdens deze trajecten en zorgen er ook voor dat er voor iedere productie een première plek is (in de stad en/of daarbuiten) zodat de start gemaakt kan worden richting hopelijk een mooie tournee langs theaters, festivals of spelend op bijzondere locaties.

Wat zijn de problemen die we nu binnen talentontwikkeling zien?

60% van de mensen die werken in de kunsten doen dit op ZZP basis. Bij jonge makers en hun teams is dit 100%. Zij hebben de gehele coronaperiode in een overlevingsstand gestaan en hebben werk buiten de sector moeten zoeken. Hiermee is veel kennis en talent uit de sector verdwenen en het is nog niet duidelijk hoe het herstel hiervan gaat plaatsvinden. Daarbij hebben veel jonge mensen ook binnen de kunsten te kampen met burn-out of stress gerelateerde klachten. De situatie voorafgaand aan corona was al niet riant en met corona is deze situatie alleen maar verder uitvergroot en verslechterd.

Er zijn door eerdere bezuinigingen nauwelijks huizen waar jonge kunstenaars terecht kunnen voor (financiële) ondersteuning om hun kunstenaarschap te ontwikkelen. De fondsen en overheden zijn vooral gericht op output: spelen van voorstellingen.

En dat is in deze tijd het grote probleem: theaters hebben veel voorstellingen moeten uitstellen waardoor de rij nieuwe producties bijna geen ruimte kan krijgen (De Theaterkrant inventariseerde dat er nauwelijks producties zijn geschrapt: van de 197 geplande voorstellingen slechts 17). De wachtrij is te lang en om subsidie te krijgen moeten makers aan kunnen geven hoe vaak ze voorstellingen kunnen spelen en waar. Dit is in deze tijd niet realistisch.

Het overzicht op wachtende makers en producties is nog niet in kaart gebracht maar het gevaar wordt al wel onderkend (door o.a. taskforce Kunst en Cultuur) dat de uitstroom van artistiek en zakelijk talent in herstel voortduurt. Hierdoor is de kans dat we van overschot naar schaarste groot. En schaarste betekent in dit geval ook een gemis aan innovatie binnen de sector. Zoals we weten komt dit met name vanuit nieuwe makers die nieuwe wegen willen bewandelen.

Om jonge makers in de sector te behouden zijn er drie zaken belangrijk (aldus ook de Kunstenbond):

- impuls gelden voor makers voor ontwikkeling
- jonge makers niet afrekenen op speellijsten maar veel meer op de impact van producties in innovatie, maar ook op sociaal maatschappelijk belang.
- de sector geheel Fair practice gaan uitbetalen.

Alhoewel dit in herstel en schaarste ook gevaren kent: de prijzen van technici en marketeers zijn door de krappe arbeidsmarkt gestegen waardoor de andere teamleden een grote kans lopen onderbetaald te worden. Hoe dit recht te trekken en goed te implementeren is een belangrijk vraagstuk. De gemeente Utrecht is in 2022 een onderzoek gestart m.b.t. invoering Fair Practice code en de gevolgen hiervan voor de sector.

Publiek

Buiten al deze zorgen is er nog de zorg van het publiek: hoe komen zij terug het theater in? Berenschot¹ geeft in zijn rapport over herstel aan dat juist in de theatersector het publiek het langst 'weg zal blijven'. Dit door angst van samenkomst binnen. Nu de coronapas is weggevallen kan de sector zich mogelijk sneller herstellen maar dit is nog niet overal zichtbaar: wat we zien is dat met name grote namen, bekende shows publiek trekken. Jonge makers staan met hun voorstellingen achteraan de rij om geprogrammeerd te worden en krijgen door krapte vaak niet de kans zich voor te stellen aan het publiek. En als dit wel lukt dan blijft dit publiek ook nog grotendeels weg. Het publiek kiest eerst voor het bekende voor dat zij het avontuur weer bewust opzoekt.

¹ Corona, Cultuur en Gemeenten deel 2 in opdracht van de VNG

Er is een grote urgentie om jonge makers een podium te geven. Dit om doorstroom te realiseren waardoor talent gezien kan worden, zich kan professionaliseren en nieuw talent dat zich gaat aandienen weer ruimte krijgt om geprogrammeerd te worden.

Om dit proces vlot te trekken ligt er een belangrijke taak bij de sector en de overheden: om zowel in ondersteuning van nieuwe voorstellingen van jonge makers als op het gebied van mediacampagnes het publiek weer vertrouwd te laten worden om theater te bezoeken.

Kortom: we zijn er nog lang niet en de rol van de provincie om talentontwikkeling en presentatie in herstel te ondersteunen is van zeer groot belang. Dit horen we van makers maar zien we als instellingen ook zelf: het geeft hoop en daadkracht aan jong talent om door te zetten en weer te geloven in hun beroepspraktijk. Deze week hadden we in Het Huis Utrecht de Makersdag. Ruim vijftien jonge makers presenteerden zich op 1 dag in alle ruimtes aan programmeurs en publiek. Het was een optimistische dag omdat de makers voor het eerst weer een podium op mochten, publiek konden zien, reacties kregen maar ook de kans hebben gekregen geboekt te worden op andere plekken. Dit is een eenmalige dag waarvan er nog velen in de provincie zouden moeten volgen. Met de Machinerie, de Cooperatie en Het Huis hebben we nu een grote groep makers kunnen ondersteunen in het produceren van een voorstelling, een script, een CD, een show, een film etc. Het belang is nu om na de productie ook een podium te krijgen om te spelen. En dit geldt niet alleen voor de makers die een bijdrage hebben ontvangen maar voor alle makers die aangevraagd hebben of nog in planvorming zijn voor een voorstelling, een show. In het herstel zien we ook hoe belangrijk en noodzakelijk de rol van de provincie kan zijn om regio breed talent te zien en te ondersteunen. Het is belangrijk dat de provincie in het komende steunpakket kiest voor presentatie. Dit is zowel voor de makers, de theaters, de festivals en het publiek essentieel. In bovenstaand pleidooi heb ik aangegeven hoe belangrijk de zichtbaarheid van ons jong talent is richting publiek en een gezonde sector.